

On increasing the energy sustainability of localities in the security zone of the Republic of Moldova

Cu privire la sporirea sustenabilității energetice a localităților din zona de securitate a Republicii Moldova

Valentin TONU¹, Vadim CEBAN²

¹SA "Moldovagaz", str. Pușchin 64, Chișinău, Republica Moldova,
e-mail: valentin.tonu@moldovagaz.md

²SA "Moldovagaz", str. Pușchin 64, Chișinău, Republica Moldova,
e-mail: vadim.ceban@moldovagaz.md

DOI: 10.37789/rjce.2025.16.4.7

Abstract. Natural gas supply to 11 786 customers with an consumption of 16 523,3 million m³ per year from 12 localities of the Security Zone of the Republic of Moldova, connected to the transmission and distribution system of Transnistrian region, is subject to increased risk due to the lack of a clear policy of covering the costs by consumers in the region of the costs incurred by suppliers. It is worth noting that consumers in Transnistrian region pay for gas only about 11.4% of the real cost of the natural gas supplied. After the crisis of January 2025, the costs of gas supplied to the Transnistrian region are covered by a loan granted by the Russian Federation in tranches, every 10 days, the allocation of which is periodically withheld, which conditions the sectioning of the region's transmission system from the licensed operator's system. In addition, there is no clarity on the sustainability of this particular financing of the gas supplies in the future.

Key words: consumers, sustainability, security zone, Transnistrian region, risk.

Rezumat. Aprovizionarea cu gaze naturale a 11 786 clienți cu consumul anual 16 523,3 mil m³ din 12 localități a Zonei de securitate a Republicii Moldova, racordate la sistemul de transport și distribuție din regiunea Transnistreană este supusă unui risc sporit datorită lipsei unei politici clare de acoperire de către consumatorii din regiune a costurilor suportate de furnizori. De menționat, că consumatorii din regiunea Transnistreană plătesc pentru gaze doar circa 11,4% din costul real al gazelor naturale furnizate. După criza din ianuarie 2025 costurile gazelor furnizate pentru regiunea transnistreană sunt suportate printr-un împrumut acordat de Federația Rusă în tranșe, la fiecare 10 zile, alocarea căruia periodic se reține, fapt care condiționează secționarea sistemului de transport din regiune de sistemul operatorului licențiat. În plus, nu există o claritate a durabilității acestei finanțări în perspectivă.

Cuvinte cheie: consumatori, sustenabilitate, zona de securitate, regiunea Transnistreană, risc.

Introducere

Zona de securitate, creată în 1992 conform [1] și [2] în rezultatul încheierii conflictului armat de pe r. Nistru sau Zona conflictului militar, se consideră teritoriul situat pe malul drept al r. Nistru cu lățimea de 15 km, care mărginește la nord cu satele Vâșcăuți și Susleni, r-nul Orhei, la sud - cu orașul Căușeni, satele Talmaza și Răscăieți, r-nul Stefan Vodă. În zona nominalizată se includ și localitățile situate pe malul stâng al Nistrului: Cocieri, Corjova, Coșnița, Doroțcaia, Lunga, Molovata Nouă, Pârâta, Pohrebea, Roghi, r-nul Dubăsari și or. Dubăsari.

O parte din localitățile amplasate în Zona de securitate, cu parametrii prezentați în tabelul 1, sunt alimentate cu gaze naturale din rețelele regiunii Transnistrene care, în funcție de proprietatea rețelelor de distribuție, modul de racordare la sursa de gaze și de furnizare consumatorilor finali (fig.1), pot fi divizate în 3 grupuri:

Tabelul 1

Informație privind consumul anual și numărul de consumatori racordați la rețelele de transport și distribuție ale „Tiraspoltransgaz” SRL la 31.12.2024

Zonele de operare	Numărul de consumatori			consumul anual, mii m ³
	Total	casnici	noncasnici	
„Tiraspoltransgaz” SRL	3 256	3 207	49	6 672,131
SP Bender 2: s. Varnița	1 354	1 328	26	2 661,000
SP Dubăsari: s. Molovata Nouă	632	625	7	1 356,586
s. Cocieri	1 257	1 243	14	2 533,704
s. Roghi	1	0	1	29,221
s. Vasilievca	11	11	0	66,920
s. Corjeva	1	-	1	24,700
„Ialoveni-gaz” SRL	5 414	5 331	83	7 426,066
SP Coșnița: s. Pohrebea	179	177	2	188,285
s. Coșnița	1 555	1 521	34	2 275,500
s. Pârâta	1 194	1 177	17	1 495,463
s. Doroțcaia	878	866	12	1 094,005
PD Copanca 2: s. Hârbovăț	1 608	1 590	18	2 372,813
„Ștefan Vodă-gaz” SRL	3 116	3 096	20	2 425,099
PD Copanca 2: s. Fârlădeni	1 017	1 009	8	800,968
s. Hagimus	902	896	6	676,197
s. Copanca	1 197	1 191	6	947,934
TOTAL	11 786	11 634	152	16 523,296

Grupul 1: Hârbovăț, r-nul Anenii Noi (zona de distribuție „Ialoveni-gaz” SRL), Copanca, Fârlădeni și Hagimus, r-nul Căușeni (zona de distribuție „Ștefan Vodă-gaz” SRL), amplasate pe malul drept al r. Nistru, dar racordate la rețelele de distribuție ale or. Bender, Transnistria, furnizorul fiind „Moldovagaz” SA;

Grupul 2: Coșnița, Pohrebea, Doroțcaia și Pârâta, r-nul Dubăsari, amplasate pe malul stâng a r. Nistru, racordate la SP Coșnița, deservită de operatorul licențiat de transport

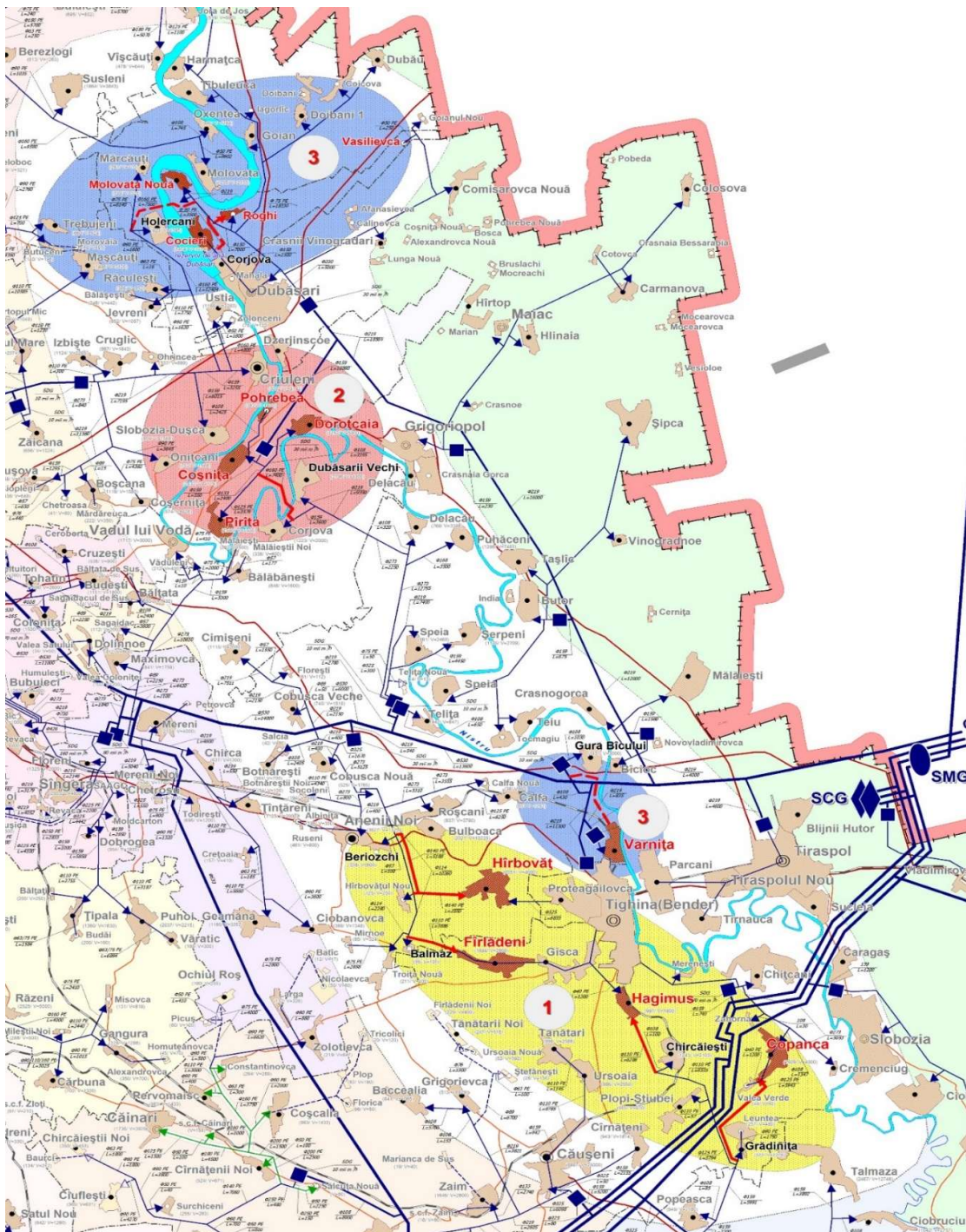

Fig.1. Amplasarea geografică a Grupurilor de localități nr.1, nr.2 și nr.3 din Zona de securitate a Republicii Moldova (marcată cu roz), racordate la sistemul de transport și distribuție a regiunii Transnistrene.

„Vestmoldtransgaz” SRL, dar racordată la rețelele de transport „Tiraspoltransgaz” SRL, distribuitorul fiind „Ialoveni-gaz” SRL, iar furnizorul de gaze - „Moldovagaz” SA;

Grupul 3: Varnița, r-nul Anenii Noi și Cocieri, Molovata Nouă, Rogi, Vasilevca, r-nul Dubăsari, consumatorii cărora sunt alimentați cu gaze naturale în baza contractului de furnizare cu întreprinderile de distribuție „Bender-gaz” și „Dubăsari – gaz” ale „Tiraspoltransgaz” SRL, cu funcții duble de distribuitori și furnizori, la prețurile aplicate pentru consumatorii din regiunea Transnistreană, deoarece rețelele de distribuție istoric aparțin cu drept de proprietate Administrației de la Tiraspol.

De menționat că în timpul crizei gazelor naturale din ianuarie 2009, cauzată de expirarea termenului Contractului de transportare a gazelor naturale rusești în regim de tranzit prin Ucraina spre țările din Europa de vest, regiunea Balcani și Turcia pentru peri-oada 1999-2008 și dezacordul „Naftogaz Ucraina” NAK cu condițiile impuse de „Gaz-prom” SAP în proiectul contractului pentru următoarea perioadă, tranzitul a fost întrerupt timp de 9 zile și în rezultat regiunea Transnistreană a rămas fără gaze naturale. De rând cu consumatorii regiunii Transnistrene a fost sistată furnizarea gazelor naturale și consu-matorilor din localitățile menționate supra din jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova, racordați la tronsonul transbalcanic respectiv de conducte magistrale.

În continuare Autoritățile constituționale ale Republicii Moldova urmau să exami-neze posibilitatea și fezabilitatea reconectării consumatorilor din localitățile menționate la rețelele operatorilor de distribuție licențiați din partea dreaptă a r. Nistru în cazul riscului întreruperii livrărilor de gaze naturale în regiunea Transnistreană.

1. Cauzele și precondițiile crizei energetice din Republica Moldova în 2021-2025

În urma neînțelegerilor la nivel politic între Federația Rusă și Republica Moldova începând cu 1 octombrie 2022 „Gazprom” SAP a redus livrările de gaze naturale către Republica Moldova de la cele contractate (15 mil m³/zi - în sezonul de încălzire) până la 5,7 mil m³/zi – cantitatea minimă anuală zilnică stabilită pentru Republica Moldova în contractul de tranzit cu „Naftogaz Ucraina” NAK pentru perioada 2020-2024, pentru care nu era necesar a fi rezervate capacități de transport la licitații, motivând refuzul părții ucrainene să transporte gaze prin punctul de interconectare Sohranovca la hotarul Federația Rusă – Ucraina, intrarea în regiunea Donețk, Ucraina. Dat fiind că volumele reduse de import gaze naturale din Rusia nu puteau acoperi cererea consumatorilor de pe ambele maluri ale r. Nistru în sezonul rece, Guvernul Republicii Moldova a decis să cedeze începând cu 3 noiembrie 2022 volumele menționate pentru acoperirea cererii consumatorilor din regiunea Transnistreană și pentru producerea de energie electrică la Centrala electrică de la Cuciurgan (în continuare CEC) pentru consumatorii malului drept a r. Nistru. Consumatorii de pe malul drept al r. Nistru erau asigurați cu gaze naturale din achizițiile de pe piețele regionale din Europa.

De rând cu cele menționate merită de subliniat faptul că din momentul fondării „Moldovagaz” SA (1999) „Tiraspoltransgaz” SRL a achitat doar parțial costul gazelor primite de la Gazprom din contul costului serviciilor prestate pentru tranzitul de gaze

rusești către țările balcanice și Turcia, acumulând la finele anului 2024 o datorie de circa 11 268,8 mil dolari SUA față de importator. Consumatorii finali din regiunea Transnistreană plătesc pentru gazele naturale utilizate un preț convențional, în funcție de categoria de consum, de circa 10,0 - 24,2% din costul real al celor furnizate de "Moldovagaz" SA "Tiraspoltransgaz" SRL. Pentru asigurarea bilanțului "venituri și cheltuieli" gazele naturale importate erau și sunt ieftinite substanțial în cadrul "Tiraspoltransgaz" SRL, iar sumele colectate de la consumatorii finali sunt direcționate pentru acoperirea costurilor de transport și distribuție ale operatorilor de sistem de transport (OST) și de distribuție (OSD) în perimetrul regiunii Transnistrene și menținerea sistemului ei bugetar.

În ultima zi a anului 2024 expira termenul Contractului de transportare a gazelor naturale rusești în regim de tranzit prin Ucraina spre țările din Europa de vest, în baza căruia erau transportate gazele naturale și pentru Republica Moldova.

Conștientizând faptul că Gazprom va sista furnizarea gazelor naturale către Republica Moldova începând cu 1.01.2025 și ne-dorința autorităților de la Tiraspol de a colabora cu SA "Moldovagaz" în vederea furnizării de gaze naturale contra plată, achiziționate pe bursele regionale, având ca bază lipsa rezervărilor de capacitate la punctele de interconectare pentru luna ianuarie, documentele [3], [4], [5], [6] echipele "Moldova-gaz" SA, „Vestmoldtransgaz” SRL și „Tiraspoltransgaz” SRL au elaborat și semnat un *Plan comun de acțiuni* privind procedura de deconectare a consumatorilor de pe malul stâng a r. Nistru de la rețeaua de gaze naturale cu excepția celor din blocurile locative multietajate, a furnizorilor de produse alimentare, bunuri și servicii de primă necesitate, cât și a celor din localitățile Grupurilor 1 și 2, jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova, alimentate fizic și tehnologic din rețeaua „Tiraspoltransgaz” SRL, care ar putea fi afectate din cauza sistării livrărilor de gaze naturale către malul stâng.

Totodată se remarcă faptul că localitățile: Varnița (r-nul Anenii Noi), Cocieri, Molovata Nouă, Vasilievca, Gimnaziile din cadru Ministerului Educației și Cercetării a Republicii Moldova din satele Roghi și Corjova, controlate de Administrația de la Tiraspol și Centru de plasament pentru persoane vârstnice și persoane cu dizabilități (în continuare - Centru de plasament) din comuna Cocieri, r-nul Dubăsari, consumatorii cărora sunt alimentați cu gaze naturale în baza contractelor de furnizare cu filialele "Bender-gaz" și "Dubăsari – gaz" ale „Tiraspoltransgaz” SRL la prețurile pentru consumatorii din regiunea Transnistreană nu au fost incluse în lista celor din Grupurile 1 și 2.

De rând cu aceasta a fost coordonat modul de secționare a segmentului transnistrean de conducte magistrale prin închiderea de către „Vestmoldtransgaz” SRL a robinetelor de secționare la ora 7.00 pe data de 1 ianuarie 2025 – ora de finisare a zilei gaziere de 31.12.2024.

În scopul creării rezervelor de gaze naturale în rețelele magistrale de pe teritoriul Transnistriei în data de 28.12.2024 „Tiraspoltransgaz” SRL a sistat alimentarea cu gaze naturale către consumatorii non-casnici (cu excepția consumatorilor protejați), pe

motivul sărbătorilor de iarnă, fără impact asupra economiei regiunii. Astfel, în conductele magistrale s-a înregistrat un stoc de gaze naturale de aproximativ 8 mil m³, format din cantitățile furnizate de la Gazprom, iar la data de 1.01.2025 „Tiraspoltransgaz” SRL a înregistrat o rezervă de gaze în conductele magistrale (volum acumulat + perna tehnologică accesibilă a rețelelor de transport) de aproximativ 9,8 mil m³, dintre care 8 mil m³ erau destinate pentru acoperirea cererii de consum a regiunii Transnistrene din culoarul transbalcanic pentru o perioadă de 21,5 zile, și în partea de nord (Râbnîța) pentru o perioadă de 5 zile, iar 1,8 mil m³ - pentru producerea energiei electrice la CEC pentru consumatorii din dreapta Nistrului. „Vestmoldtransgaz” SRL a depus eforturi considerabile în vederea stocării până la data de 01.01.2025 în conductele magistrale a rezervelor de gaze naturale înregistrate de „Tiraspoltransgaz” SRL. În acest sens „Tiraspoltransgaz” SRL a pus în funcțiune pe o perioadă rezonabilă Stația de compresoare Tiraspol-2 pentru a mări presiunea în vederea majorării volumelor în conductele magistrale, culoarul Transbalcanic: ATI, RI, ȘDKRI.

2. Criza gazelor naturale din regiunea Transnistreană în 2025

„Gazprom” SAP a anunțat „Moldovagaz” SA prin [7] că începând cu 1 ianuarie 2025 unilateral sistează furnizarea gazelor naturale în Republica Moldova conform Contractului IGM -2007 – 2026 pe motiv că „Moldovagaz” SA nu-și onorează obligațiunile de plată.

Conform *Planui comun de acțiuni* în data de 01.01.2025, ora 07:00 „Vestmoldtrans-gaz” SRL și „Tiraspoltransgaz” SRL a secționat segmentul transnistrean de conducte magistrale prin închiderea robinetelor respective și au semnat un Proces verbal de constatare a volumului fizic de gaze din rețelele de transport din zonele cu bilanț comun, inclusiv volumele de gaze constatate la punctele de delimitare a proprietății ale ambilor OST.

În data de 01.01.2025 „Tiraspoltransgaz SRL a sistat alimentarea cu gaze naturale a consumatorilor din 154 de localități, inclusiv satele Varnița, Cocieri, Molovata Nouă, Vasilevca, Gimnaziile din satele Roghi și Corjova, în total au fost deconectați 79 688 consumatori casnici și 2030 – noncasnici (tabelul 2), și a transferat CEC la combustibil alternativ.

În luna ianuarie 2025 „Tiraspoltransgaz” SRL a furnizat gaze naturale din stocuri în volum de circa 252,9 - 283,9 mii m³/zi (în perioada similară a anului precedent - 3880,7 mii m³/zi) doar consumatorilor săi preocupați de aprovizionarea populației cu produse alimentare, bunuri și servicii de primă necesitate în număr de 261 unități și a celor din blocurile locative în număr de 120 158, deoarece în urma deconectărilor consumatorilor casnici în perioada crizei din 2009, livrarea gazelor naturale în blocurile locative a fost restabilită integral timp de 3 luni, pe motivul lipsei accesului la locurile de consum din cauza plecării locatarilor peste hotare la muncă.

Tabelul 2.

Informația despre numărul de consumatori deconectați și ne deconectați de la sistemul de gaze naturale în perioada crizei naturale din ianuarie 2025

Nr. poziție	Consumatori	Total	Deconectați /limitați	Nedeconectați
1.	<i>Consumatori casnici</i> , inclusiv	199 846	79 688	120 158
1.2	sectorul individual în zona urbană	37 730	22 004	15 726
1.3	apartamente la bloc în zona urbană	105 364	932	104 432
1.4	sectorul individual în zona rurală	56 732	56 732	
2.	<i>Consumatori noncasnici bugetari și alte categorii protejate</i>	2291	2 030	261
2.1	consumatori - surse de căldură	188	188	-
2.2	consumatori sociali și administrativi din sfera bugetară	387	370	17
2.3	consumatori din sfera de realizare a produselor alimentare	77	-	77
2.4	consumatori din sfera de alimentație publică	98	-	98
2.5	Alte categorii de consumatori protejați	1541	1472	69

„Vestmoldtransgaz” SRL și „Tiraspoltransgaz” SRL periodic efectuau manevrele necesare pentru transferul de gaze naturale ale „Moldovagaz” SA din conductele OST - ului din dreapta r. Nistru în conductele celui din partea stângă pentru asigurarea livrărilor de gaze naturale consumatorilor din localitățile aflate sub jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova.

„Tiraspoltransgaz” SRL a asigurat alimentarea cu gaze naturale a localităților Pohrebea, Dorotcaia, Coșnița și Pârâta prin SP Coșnița în volum de circa 26,5 mii m³/zi, până la atingerea presiunii minime tehnologice în bransamentul Dubăsari (10 bar) al conductelor magistrale. Ulterior, la solicitarea „Moldovagaz” SA „Tiraspoltransgaz” SRL, în colaborare cu „Vestmoldtransgaz” SRL deschidea periodic robinetul de by-pass de pe conducta Odessa - Chișinău la hotarul de delimitare a proprietății celor doi OST în vederea asigurării în continuare cu gaze naturale a consumatorilor satelor Coșnița, Pohrebea, Dorotcaia și Pârâta (raionul Dubăsari, jurisdicția autorităților constituționale ale Republicii Moldova).

În paralel, „Tiraspoltransgaz” SRL a menținut alimentarea cu gaze naturale a consumatorilor satelor Hârbovăț, Copanca, Fârlădeni și Hagimus în volumul de circa 23 mii m³/zi, alimentate de la SP Bender-2, asigurând presiunea în conductele magistrale peste cea critică și neadmițând epuizarea pernei tehnologice din rețelele de distribuție ale orașului Bender.

Monitorizarea operativă la distanță a presiunilor și consumului de gaze naturale la intrarea în localitățile menționate se efectua de OSD ”Ialoveni-gaz” SRL și ”Stefan Vodă-gaz” SRL la fiecare 2 ore cu informarea Centrului Dispecerat „Vestmoldtransgaz” SRL și a ”Moldovagaz” SA.

Totodată, „Vestmoldtransgaz” SRL, la solicitarea „Moldovagaz” SA, a realizat transportarea și transferul gazelor către or. Râbnîța prin deschiderea periodică a

robinetului de by-pass, aferent punctului de delimitare Rezina, de pe conducta Chișinău - Râbnîța.

Urmare a sistării livrării gazelor naturale de către „Gazprom” SAP pentru consumatori din stânga r. Nistru, furnizarea gazelor naturale în regiunea transnistreană a fost reluată la 1 februarie de către Guvernul Republicii Moldova în baza Grantului acordat de Uniunea Europeană în sumă de 20 mil euro cu care s-au achiziționat gaze naturale în volum de 26,5 mil m³ și cu care s-a asigurat regiunea timp de 10 zile.

În perioada menționată, în vederea asigurării în continuare a livrării gazelor naturale către regiunea transnistreană, „Moldovagaz” SA a elaborat și a semnat următoarele documente:

1. Cu furnizorii externi:

1.1 MET Gas and Energy Marketing AG (*în continuare MET GEM*) - Contractul- Cadru de vânzare și cumpărare a gazelor naturale din 28.01.2025 și Contractele Individuale nr. 1 din 29.01.2025; nr. 2 din 06.02.2025, nr. 3 din 10.02.2025; nr. 4 din 13.02.2025; nr. 5 din 20.02.2025; nr. 6 din 26.02.2025 la el;

1.2 MOL Commodity Trading - Contractul-Cadru privind vânzarea și cumpărarea de gaze naturale (EFET) din 03.02.2025.

2. Cu „Tiraspoltransgaz” SRL în temeiul [9]:

- Acordul de organizare a livrării gazelor naturale „Tiraspoltransgaz” SRL din 10.02.2025;

- Contractul de vânzare-cumpărare a gazelor naturale din 10.02.2025 și Suplimentele nr. 1- 6 la acesta;

- Contractul de echilibrare din 10.02.2025;

- Contractul privind prestarea serviciului de flexibilitate prin stocare în conductă din 10.02.2025.

În scopul restabilirii funcționalității sistemului de transport gaze naturale și asigurării funcționării stabile a sistemului electroenergetic al Republicii Moldova Moldovagaz a predat Tiraspoltransgaz pe 1 și 11 februarie gaze naturale în volum a câte 3 mil m³ în baza contractelor de împrumut conform [8] și [9], care au fost restituite Moldovagaz în formă nemonetară până la 01.03.2025 și 31.03.2025, respectiv.

În baza Contractului Individual nr.2 din 06.02.2025 la Contractul-Cadru pe data de 08.02.2025 a fost organizată în formă de test livrarea gazelor naturale în Republica Moldova în cantitate de 72 MWh prin punctele de interconectare (PI) – PI Ungheni, PI Caușeni și PI Alexeevka, care s-a realizat cu succes.

La solicitarea și din mijloacele financiare ale „Tiraspoltransgaz” SRL, cu achitarea în avans, „Moldovagaz” SA a organizat pe data de 11 și 12 februarie 2025 procurarea gazelor naturale pe platforma „Bursa Română de Mărfuri (Romanian Commodities Exchange) Est” SRL, cu livrarea în ziua următoare celei de achiziție. Astfel, pe data de 12.02.2025 au fost livrate „Tiraspoltransgaz” SRL – 2,579 mil m³, iar pe 13.02.2025 – 2,691 mil m³. În mod similar, cu plata în avans, se organizează

achizițiile zilnice de capacități de transport pentru „Tiraspoltransgaz” SRL la licitațiile desfășurate pe platforma RBP a OST.

Începând cu data de 14 februarie 2025 „Moldovagaz” SA a lansat livrarea gazelor naturale importate de la MET GEM către „Tiraspoltransgaz” SRL, din mijloacele financiare ale acesteia. În perioada 14.02 - 28.02.2025 au fost livrate „Tiraspoltransgaz” SRL circa 50,6 mil. m³ de gaze naturale din care în zilele de 26, 27 și 28 februarie 2025 „Tiraspoltransgaz” SRL a restituit „Moldovagaz” SA împrumutul în volum de 3 mil. m³ (câte 1 mil m³/zi), acordat pe data de 01.02.2025, iar 2,4 mil m³ primite supra consum de „Tiraspoltransgaz” SRL în aceleași zilele au fost depozitate în conductele „Vestmoldtransgaz” SRL. Pentru perioada 01 – 03 martie curent a fost organizată livrarea de la MET GEM a circa 6,8 mil m³ de gaze naturale. Deficitul de 2,2 mil m³ gaze naturale în ziua de 03.03.2025 a fost acoperit din rezervele „Tiraspoltransgaz” SRL stocate în conductele magistrale. Utilizând mecanismele descrise în perioada februarie – septembrie „Moldovagaz” SA a livrat „Tiraspoltransgaz” SRL gaze naturale în volum total de 442,31 mil m³, inclusiv: februarie – 50,54 mil m³, martie - 75,95 mil m³, aprilie - 57,34 mil m³, mai - 50,30 mil m³, iunie - 39,65 mil m³, iulie - 64,36 mil m³, august - 56,28 mil m³, septembrie – 47,89 mil m³.

3. Soluții de racordare a rețelelor de gaze din localitățile Grupurilor 1 și 2 din Zona de Securitate la rețelele operatorilor din cadrul grupului Moldovagaz

În vederea executării prevederilor [10] referitor la reconectarea localităților Hagimus, Copanca, Fârlădeni din r-nul Căușeni, Hârbovăț din r-nul Anenii Noi și Pohrebea, Coșnița, Pârâta, Doroțcaia din r-nul Dubăsari OSD din cadrul grupului Moldovagaz au întreprins măsurile necesare: au elaborat avizele de racordare și obținut certificatele de urbanism, elaborat planurile de situații (schițe de proiect, coordonate cu APL), proiectele de execuție și devizele de cheltuieli, au obținut autorizațiile de construire și au efectuat lucrările de construcție – montaj a stațiilor de reglare - măsurare gaze, nodurilor de evidență gaze pe fiecare ramificație și a conductelor de presiune înaltă (10 bar), inclusiv pe direcțiile:

- Beriozchi – Hârbovăț - 8,1 km de rețea cu D=140 mm, cu recepția obiectului în exploatare și executarea lucrărilor de racordare pe data de 05.05.2025;

- Balmaz – Fârlădeni - 7,6 km de rețea cu D=110 mm, cu darea obiectului în exploatare pe 08.05.2025;

- Grădinița – Copanca - 6,9 km de rețea cu D=125 mm, cu punerea obiectului în funcțiune pe data de 12.05.2025.

- Chircăiești – Hagimus - 7,0 km de rețea cu D=110 mm, cu punerea obiectului în operare pe 14.05.2025.

La gazoductul Dubăsarii Vechi – Coșnița au fost montate 7,9 km cu D=160 mm, trei stații de reglare – măsurare gaze (s. Corjova, s. Telița și s. Dubăsarii Vechi) și nodul de evidență gaze, executate lucrările de traversare a r. Nistru prin forare dirijată

subacvatică cu lungimea de 0,4 km. Obiectul a fost recepționat în exploatare pe 30.09.2025, iar redirectionarea fluxurilor de gaze a fost efectuată pe 1 octombrie curent.

4. Scenariile de aprovizionare cu gaze naturale a localităților Grupului 3 din Zona de securitate

Întru executarea prevederilor [10] privind continuitatea și fiabilitatea alimentării cu energie electrică și gaze naturale a consumatorilor finali din localitățile Molovata Nouă, Cocieri, Vasilievca, Roghi, r-nul Dubăsari și Varnița, r-nul Anenii Noi, „Moldovagaz” SA a lansat procedura de proiectare a rețelelor de distribuție ale gazelor naturale pentru re-racordarea localităților respective, aflate în zona de operare a „Ialoveni-Gaz” SRL, dar racordate la rețelele „Tiraspoltransgaz” SRL. Planul de investiții reînnoit a Ialoveni-Gaz prevede construcția rețelelor de gaze naturale interrurale cu lungimea totală de 34,4 km, inclusiv: tronsonul Gura Bâcului – Varnița - lungimea 4,2 km, diametrul 160 mm; tronsonul Holercani – Molovata Nouă - lungimea 30,2 km, D=160 mm.

Rețelele planificate pentru construcție vor fi racordate la conductele existente de distribuție, proprietate a Administrației din Transnistria, care se află pe teritoriu controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova.

În vederea menținerii continuității furnizării gazelor naturale către consumatorii fi-nali din localitățile Molovata Nouă, Cocieri, Vasilievca, Roghi din r-nul Dubăsari și Varni-ța din r-nul Anenii Noi, în eventualitatea declarării unei situații excepționale sau a apariției unor disfuncționalități tehnice din partea „Tiraspoltransgaz” SRL, „Moldovagaz” SA a analizat trei opțiuni posibile de realizare:

1) Preluarea în locațiune de „Ialoveni-gaz” SRL de la „Tiraspoltransgaz” SRL a rețelelor de distribuție gaze naturale din localitățile menționate.

2) Transmiterea la deservire tehnică a rețelelor de distribuție gaze naturale din localitățile menționate de la „Tiraspoltransgaz” SRL către „Ialoveni-gaz” SRL conform [11];

3) Utilizarea serviciilor de distribuție prestate de „Tiraspoltransgaz” SRL „Moldovagaz” SA prin intermediul „Ialoveni-Gaz” SRL.

În vederea determinării opțiuni rezonabile de implementare, la data de 15.04.2025 „Moldovagaz” SA a organizat o ședință comună cu reprezentanții „Tiraspoltransgaz” SRL și ai Administrației din regiunea Transnistreană, în cadrul căreia s-a constatat, că în circumstanțele actuale, soluția oportună este utilizarea serviciilor de distribuție prestate de „Tiraspoltransgaz” SRL, deoarece rețelele de distribuție nu aparțin „Tiraspoltransgaz” SRL (proprietarul este Comitetul pentru gestionarea proprietății publice din regiunea Transnistreană) și nu pot fi transmise în locațiune sau deservire tehnică de către societatea menționată, iar Administrația de la Tiraspol are o atitudine neprietenoasă față de autoritățile constituționale ale Republicii

Moldova și agenții economici de pe malul drept al r.Nistru. În baza celor menționate, în cadrul ședinței opțiunea nr.3 a fost acceptată de către toate părțile participante [12], iar ca urmare, s-a convenit asupra necesității elaborării proiectului de contract privind prestarea serviciilor de distribuție a gazelor naturale de către sucursalele Bender-Gaz și Dubăsari-Gaz ale „Tiraspoltransgaz” SRL. În plus, s-a constatat că soluția de furnizare a gazelor de către „Moldovagaz” SA consumatorilor din localitățile menționate este favorabilă pentru „Tiraspoltransgaz” SRL, deoarece ultimul este scutit de cheltuielile pentru achiziția gazelor naturale și ieftinirea lor la nivelul prețurilor de furnizare consumatorilor finali din regiune, procurarea serviciilor de transport și distribuție, dat fiind că Tiraspolul este foarte restrâns în resurse financiare.

Pentru reconectarea localităților Roghi, Molovata Nouă, Corjova, Vasileievca, Cocieri, r-nul Dubăsari și Varnița, r-nul Anenii Noi, la rețelele Ialoveni-gaz s-au elaborat avizele de racordare, obținut certificatele de urbanism, elaborat planurile de situații și proiectele de execuție cu lungimea totală a rețelilor de distribuție gaze de 34,4 km, inclusiv pe obiecte:

1. „Conducta interrurală Gura Bâcului – Varnița”, L=4,2 km, D=160 mm;
2. „Conducta interrurală Holercani - Molovata Nouă”, L=30,2 km, inclusiv:
 - a) traversarea râului Nistru prin forare dirijată subacvatică în două fire cu lungimea fiecărui L=1,1 km și D=140 mm, în tuburi de protecție oțel cu diametrul - 324 mm;
 - b) ramificația spre s. Molovata Nouă L=6,4 km, D=160 mm;
 - c) ramificațiile spre s. Corjova, s. Cocieri și Roghi L=3,5 km, D=140 mm;
 - d) ramificația spre s. Vasileievca L=18,1 km, D=90 mm.

La finele lunii aprilie „Ialoveni-gaz” SRL a publicat pe platforma electronică MTender anunțul de participare privind achiziționarea lucrărilor de construcție a obiectelor menționate. În perioada prescrisă în legislație (30 zile) pentru obiectul „Conducta inter-rurală Gura Bâcului - Varnița” au fost depuse 5 oferte.

În prima zi a lunii iunie 2025 a avut loc deschiderea ofertelor pentru obiectul „Conducta interrurală Holercani - Molovata Nouă”, 4 loturi, inclusiv:

Lot 1. Construcția ramificației interrurale de înaltă presiune, direcția Holercani – Molovata Nouă, r-nul Dubăsari – depuse 6 oferte.

Lot 2. Traversarea r. Nistru (Holercani – Molovata Nouă) în 2 fire paralele, prin metoda forării orizontale dirijate (HHD) - o ofertă, câștigător a fost desemnat „Turboener-gy Power” SRL în asociere cu „Centrul de foraje pentru infrastructură” SA din România.

Lot 3. Construcția ramificației interrurale de înaltă presiune, direcția Cocieri, Corjova, r-nul Dubăsari –4 oferte.

Lot 4. Construcția conductei de gaze naturale interrurale de înaltă presiune, direcția Vasileievca, r-nul Dubăsari – procedura de achiziție pentru lotul menționat a fost anulată în baza acceptării de către Ministerul Energiei a propunerilor SA „Moldovagaz” privind recunoașterea obiectului ca fiind nefezabil (18,1 km conductă, D=90 mm pentru

11 consumatori casnici) cu identificarea unor soluții alternative de aprovizionare cu resurse energetice a localității, precum și în baza deciziei ulterioare a ANRE [13], prin care a fost exclus obiectul corespunzător lotului examinat.

Pentru obiectele 1 și 2, divizat pe loturi (loturile 1 și 3), Beneficiarul a selectat câștigătorii, dar în termenii legali stabiliți au fost depuse contestații privind desemnarea lor. Pentru examinarea contestațiilor a fost organizate ședințe on-line cu toate părțile interesate. În rezultat, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor (în continuare - ANSC) a emis Hotărârea corespunzătoare privind obligarea „Ialoveni-gaz” SRL de reevaluare în termen de 25 zile a rezultatelor concursurilor, luând în considerare argumentările prezentate în cadru ședințelor.

La deciziile ulterior adoptate de SRL „Ialoveni-gaz” pe obiectele 1 și 2 (loturile 1 și 3) au fost depuse contestații repetate, pe care ANSC pe 26 și 29 august curent le-a acceptat, fapt care prelungește procedura de selectare finală a câștigătorilor.

Totodată, prin [14] și [15] „Ialoveni-gaz” SRL a solicitat coordonarea „Tiraspoltransgaz” SRL a interconectării rețelelor de gaze proiectate cu rețelele de gaze exploatate de filialele Bender-gaz și Dubăsari-gaz, în baza Planurilor de situație și a schemelor de gazificare la obiectele „conducta interrurală Gura Bâcului - Varnița” și „Conducta inter-rurală Holercani - Molovata Nouă”, și respectiv a proiectului contractului de distribuție al gazelor naturale între „Ialoveni-gaz” SRL și „Tiraspoltransgaz” SRL pentru asigurarea continuității livrării gazelor naturale a consumatorilor din localitățile Molovata Nouă, Cocieri, Corjova, Roghi și Varnița. Prin [16] „Tiraspoltransgaz” SRL a enunțat problemele tehnice de conectare a conductelor proiectate la rețelele de distribuție ale localităților menționate, specificând că o parte dintre ele sunt situate în imediata vecinătate a aglomerațiilor urbane și, din punct de vedere funcțional sunt integrate de facto în infrastructura orașelor Dubăsari și Bender. Această circumstanță creează dificultăți tehnice și organizatorice suplimentare, în special în ceea ce privește secționarea tehnologică a acestor tronsoane de rețeaua de bază în caz de situații neprevăzute sau de criză, deconectarea operativă de la rețele este extrem de dificilă atât din punct de vedere tehnic, cât și logistic. În particular, conducta care alimentează s. Varnița reprezintă un tronson al rețelelor or. Bender interconectat în rețelele urbei - între rețelele de bază și ale cartierului nr.10 a orașului, situat în zona lui de nord. Aici sunt necesare lucrări de montare a robinetelor de secționare din ambele pâți a tronsonului, care traversează s. Varnița către cartierul nr.10, cu montarea nodului de racordare a conductei nou construite.

De asemenea, având în vedere că problemele de alimentare cu gaze și energie electrică ale localităților Varnița, Molovata Nouă, Roghi, Cocieri și Corjova au fost anterior examinate în cadrul consultărilor bilaterale ale autorităților de pe ambele maluri ale r. Nistru, „Tiraspoltransgaz” SRL a purtat discuții la acest subiect cu structurile de profil ale regiunii Transnistrene, în vederea formulării unei poziții unice. În urma consultărilor interdepartamentale s-a constatat că implementarea proiectului vizează o

serie de aspecte care necesită evaluare suplimentară. În special, este necesară respectarea principiului condițiilor egale pentru toți consumatorii din teritoriul respectiv, inclusiv în ceea ce privește reglementarea tarifară și distribuția echitabilă a resurselor, mai ales în eventualitatea unor situații de criză. Suplimentar, s-a menționat că desfășurarea unor lucrări de construcție - montaj extinse în Zona de Securitate va impune parcurgerea unor proceduri adiționale de coordonare. Astfel, „Tiraspoltransgaz” SRL consideră că problema alimentării cu gaze a localităților specificate și a posibilei reconectări al acestora presupune o analiză suplimentară în format de cooperare bilaterală între instituțiile organelor centrale de profil a Republicii Moldova și regiunii transnistrene, cu respectarea tuturor aspectelor juridice, tehnice, sociale și politice.

În baza [16] a fost pregătită și remisă adresarea [17] către ANRE, Ministerul Energiei și Biroul Politici de Reintegrare, privind desfășurarea unor consultări bilaterale pentru adoptarea unei decizii în scopul continuării executării măsurilor privind reconectarea localităților din zona de securitate.

Concluzii

După criza din ianuarie 2025, generată de întreruperea livrărilor de gaze de la „Gazprom” SAP, începând cu 14 februarie costurile gazelor achiziționate de pe piață și furnizate consumatorilor din Transnistria sunt acoperite printr-un împrumut, acordat în tranșe de Federația Rusă, la fiecare 10 zile. De menționat că alocarea tranșelor de împrumut periodic se reține, fapt care condiționează secționarea sistemului de transport din regiune de sistemul operatorului licențiat. În plus, nu există o claritate a durabilității acestei finanțări a achizițiilor de gaze pentru regiunea Transnistreană în perspectiva.

În aceste circumstanțe, există riscul eminent de întrerupere a furnizării de gaze naturale în regiune, fapt care generează riscuri majore de sistare a livrărilor de gaze consumatorilor Zonei de securitate din localitățile racordate la sistemul de transport și distribuție din Transnistria.

În lipsa unei politici clare de formare a prețurilor reale la gazele naturale suportate de consumatorii finali din Transnistria, prin care să fie asigurate achiziții ferme pentru furnizarea lor ulterioară continuă în regiune, Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică au acordat suportul necesar, iar „Moldovagaz” SA a executat finanțarea, proiectarea și construcția conductelor de reconectare a consumatorilor din:

1. Grupul 1, în număr de 4724 cu consumul anual de 4,798 mil m³, la rețelele de distribuție ale OSD Ialoveni-gaz (s. Hârbovăț din r-nul Anenii Noi) și Ștefan Vodă-gaz (localitățile Hagimus, Copanca, Fârlădeni din r-nul Căușeni) în perioada februarie - mai 2025.

2. Grupul 2 (localitățile Pohrebea, Coșnița, Pârâta, Doroțcaia, r-nul Dubăsari), în număr de 3806 cu consumul anual de 5,053 mil m³, la rețelele de distribuție ale OSD Ialoveni-gaz în perioada februarie – septembrie 2025.

Lucrările de construcție - montaj pentru racordarea Grupului 3 de consumatori (localitățile Molovata Nouă, Cocieri, Roghi, r-nul Dubăsari și Varnița, r-nul Anenii Noi) în număr de 3 256 consumatori cu consumul anual de 6,672 mil m³, la rețelele de distribuție ale OSD Ialoveni-gaz vor demara după coordonarea bilaterală a tuturor aspectelor juridice, tehnice, sociale și politice între instituțiile organelor centrale de profil a Republicii Moldova și a regiunii transnistrene.

Referințe

- [1] Convenția cu privire la principiile reglementării pașnice a conflictului armat din zona nistreană a Republicii Moldova, semnată între Republica Moldova și Federația Rusă la 21 iulie 1992.
- [2] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.662 din 12.10.92 "Cu privire la stabilirea perimetrului zonei conflictului armat și perioadei acțiunilor de luptă din zona nistreană a Republicii Moldova", Monitorul Oficial nr.10/308 din 30.10.1992.
- [3] Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 286 din 12.12.2024 privind declararea stării de urgență.
- [4] Hotărârea Guvernului nr. 728 din 30.10.2024 cu privire la aprobarea Regulamentului privind situațiile excepționale în sectorul gazelor naturale și a Planului de acțiuni pentru situații excepționale în sectorul gazelor naturale.
- [5] Hotărârea Guvernului nr.677 din 02.10.2024 cu privire la aprobarea Planului de măsuri pentru pregătirea de sezonul de încălzire 2024-2025.
- [6] Procesul verbal al ședinței de lucru a Ministerului Energiei cu participarea autorităților și întreprinderilor energetice privind incertitudinile livrărilor de gaze naturale de către SAP „Gazprom” către Republica Moldova (malul stâng) începând cu 1 ianuarie 2025.
- [7] Adresarea „Gazprom” SAP nr. 03/12-6735 din 28.12.24.
- [8] Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 5 din 27.01.2025.
- [9] Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 8 din 10.02.2025.
- [10] Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale nr. 3 din 06 ianuarie 2025.
- [11] Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 683 din 18.06.2004 "Cu privire la aprobarea Regulamentului referitor la ordinea de transmitere a rețelilor de gaze pentru deservire tehnică întreprinderilor de gaze afiliate SA "Moldovagaz"".
- [12] Procesul verbal al ședinței de lucru a reprezentanților "Moldovagaz" SA, „Tiraspoltransgaz” SRL și „Tiraspoltransgaz - Pridnestrovie” SRL nr. 02-12/59 din 15.04.2025.
- [13] Hotărârea ANRE nr. 303 din 10.06.2025 privind re-examinarea Programului investițional al „Ialoveni-gaz” SRL pentru anul 2025 (modificat).
- [14] Adresarea „Ialoveni-Gaz” SRL nr. 334 din 10.06.2025 privind coordonarea proiectelor conductelor de gaze naturale interurale de înaltă presiune către localitățile Varnița, Molovata Nouă și Cocieri.
- [15] Adresarea „Ialoveni-Gaz” SRL nr. 371 din 20.06.2025 privind coordonarea proiectului contractului de distribuție a gazelor naturale consumatorilor din satele Varnița, Molovata Nouă, Cocieri, Roghi și Corjova.
- [16] Răspunsul „Tiraspoltransgaz” SRL nr. 01-05/93 din 18.07.2025 privind alimentarea cu gaze naturale ale unor localități.
- [17] Adresarea „Moldovagaz” SA nr. 03/1-2088 din 21.07.2025, către ANRE, Ministerul Energiei și Biroul Politici de Reintegrare privind adoptarea unei decizii în scopul continuării executării măsurilor privind reconectarea localităților din zona de securitate.